

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak tork zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inscratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

"Stajerc" izhajajo vsaki petek, določna z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 kroune, za pol in četr leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Neandžo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslojše št. 3.

Štev. 37.

V Ptuj v nedeljo dne 11. septembra 1910.

XI. letnik.

Velikanski polom na Koroškem.

Vsa koroška dežela je grozovito razburjena in pričakuje s strahom in trepetom gospodarske katastrofe, kakršne še ni doživela. V vseh občinskih in vaseh je jok in skrb prešine sleherni srce. Na tisoče poštenih, delavnih vernih kmetov izgubilo je vse krvave krajcarje, ki so si jih tekcom desetletij v težki borbi za obstanek pribrali. Izdani, zapravljeni, v Ameriko odnešeni so kmetaki denarji, katere so skrbni očetje v posojilnice nosili, da bi si z njimi zmanjšali skrb za stare dni. Vse je šlo, vse je zapravljeno...

Od vseh strani lepe koroške dežele nam prihajajo pisma, v katerih zbegani kmetje povprašujejo, kaj je in kako stoji stvar. S solzami so ta pisma poštenih, svobolnih kmetov, skrbnih družinskih očetov, revnih dekel in hlapcev pisana. In krvavi nam srce, da to nesrečne ljudi ne moremo pomiriti, da jim moramo resnico povedati. Ta resnica pa je tako gorostana, tako strahovita, da se človeku kar lasi jetijo. Pravi nam to-le, kar se ne da in ne sme zatajiti:

Najmanje štiri milijone ljudskega denarja so brezvestni klerikalni voditelji zapravlili, pokračali in odnesli! Hodili so z medenimi besedami med lahkoverno ljudstvo, pridigovali in lagali so tako sladko, da jim je šlo neštevilno oseb na lim. Ustanovljali so klerikalne posojilnice in vabili kmete, da naj vanje svoje pribrajene denarje vložijo. Zbrane kmetake denarje pa so poslali v "centralno kaso", katere načelnik in vladar je bil monsignore Weiss. In ta monsignore Weiss, ta dabovniški ropar, je vzel milijone tega nabranega denarja ter ga vrgl v žrelo duhovskega špekulanta, monsignore Kayserja. Dolgo sta s pomočjo farškega časopisa sleparila javnost. Zdaj pa je prišel polom: monsignore Kayser sedi v ječi, monsignore Weiss pa je pobral pol milijona gotovega denarja ter se je odpeljal v Ameriko... Po vaseh pa prihajajo kmetje in zahtevajo svoj vloženi denar od posojilnic nazaj. Ali zastonj, zastonj, kajti — denarja ni več!

To je resnica! Monsignore Podgorc se je vozil po Dunaju, da bi kje denarje dobil. Pa ni šlo! In škofa dr. Kahna, ki je baje za velikanski svoto denarja s svojim imenom jamčil, hočejo proglašati za duševno bolnega; potem ne boče nikdo od njega plačila zahteval...

Velikanski in strahoviti je ta polom koroškega klerikalstva! In kmetje vidijo zdaj jasno, kam jih vodi črna politika. Jasno vidijo, da so jih tisti krvavo ogoljufali kateri so jih "v imenu vere" v farške posojilnice komandirali... Napredni kmetje pa so zadovoljni in veseli, da niso svoje denarje tem goljufivim črnosuknežem zaupali.

Klerikalci letajo zdaj okoli vlade in zahtevajo, da naj ona denarja podeli. Z denarjem davkoplačevalcev naj bi se torej lumparije farških roparjev in špekulantov poplačalo! Mislimo, da to ne boče šlo...

Mi gotovo nesrečne kmete obžalujemo, ki so se pustili od teh sleparjev zapeljati. Kdor zdaj zanaprej klerikalcem še kaj zaupa, ta je

pač sam kriv svoje nesreče! Klerikalizem na Koroškem je dogospodaril. In žalibog tudi vera boče valed tega zločina hudo trpela.

Polom na Koroškem pa je tudi veliko in glasno svarilo za vse druge dežele. Pri nas na spodnjem Stajerskem n. p. ustanovljajo slovenski klerikalci in liberalci na vseh krajih in koncih svoje posojilnice. In vse te prvaske slovenske posojilnice so brez prave podlage; ustanovljene so brez potrebe edino iz političnih vzrokov in vodijo jih nepoučeni, neizobraženi ljudje, ki niti v decimalkah računati ne znajo. Nadzorstva, revizije, jamstva pa ni pri teh slovenskih posojilnicah. Tako bočejo velikanskemu polomu na Koroškem sledili še drugi in tudi stajerske posojilnice čaka gotovo ista usoda...

Kmetje, pomislite vse to!

Politični pregled.

Trgovinska pogodba z Rumunsko je torej pravomočna. Glanom uradnih časopisov stopila je s 1. septembrom v veljavo.

Ministerski sestanek. V Salzburgu sta se te dni sešla avstrijski zunanji minister grof Aehrenthal in italijanski minister San Giuliano. Sestanek je imel glavni namen, da utrdi trozvezje. Naš cesar je oba ministra v posebni avdijenci sprejel.

V Trstu se v zadnjem času vedno demonstracije ponavljajo. Tržaškim slovenskim voditeljem je menda dolgčas, ako se jih v časopisju ne imenuje. Preteklo nedeljo napravila je zopet neka hrvatska organizacija "izlet" v Trst. Prišlo je do hudih bojev in pretepot z Lzhi. Policoja in vojski so napravili red.

Zaradi draginje mesa je povsod, zlasti pa na Dunaju, mnogo razburjenja. 100.000 uradnikov je izjavilo, da pričnejo štrajkati, ako se položaj ne spremeni. Draginja je res že grozna.

Serajevski občinski svet je vlada razpustila. Ta razpust je bil potreben, ker so Muhamedanci in hrvatski Muhamedanci svoje mandate odložili. Tudi je bil župan odstopil.

Na smrt obojseni in tudi že obojseni so bili v Prizrendu trije voditelji Albancev. Turška vlada nastopa torej ojstro proti ustašem.

Koreja japonski izročena. Koreja, znana iz rusko-japonske vojne, je zdaj popolnoma Japonski izročena. Korejski cesar oddal je vse svoje vladarske pravice za večne čase japonskemu cesarju. Ljudstvo se je pri tej spremembi mirno zadržalo. Tako je torej glavna želja Japonske uresničena. Koreja je novz japonska provinca in nosi zdaj ime Cho-Sen. Tako je žilavi japonski narod natihoma veliko zmago dosegel.

Dopisi.

Šent Vid pri Ptuj. Veliko je veselje našo krasno zmago in kmetje se smejejo razburjenju prepalih nasprotnikov. Vsi, od prvega do zadnjega davkoplačevalca, ki niso ravno podrepniki Tombahove žalostne stranke, so veseli izida volitev. In celo beračji in občinski ubožci se veselijo; kajti Tombahov občinski odbor si je sam sicer plače vžikal, beračem pa je itak borno podporo skrajšal. S solznimi očmi se u zapuščeni

reveži zdaj veselijo, da je stari odbor vržen. Ali v drugi čutijo ednako veselje. Kajti tega nam pač nikdo ne more utajiti, da je dosedanjí od Tombaha zapeljani občinski zastop davkoplačevalcem žepe izpraznil, napravil pa ni ničesar koristnega... Nasprotniki so seveda kar poparjeni. Pri teh volitvah se je pokazalo, koliko vpliva ima Tombahova stranka v občini. Najboljši njihovi pristaši so jim to pot hrbet pokazali in so jih zapuščili. Velik je ta polom pravokov, kajti pomisliti se mora, da so vse tri razrede izgubili. To jim seveda zdaj v glavo ne gre. Tombah, pater Peter, Koderman, Jurkmanov Tina v Pobrežu itd. mislijo, da so vse to samo sanje in ne resnica. Začela jih je glava boleti. Zato so baje vložili rekurs, s katerim mislijo več doseči, kakor z volilci, ki so jim figo pokazali. Ali upanja ni prav noben, ga, da bi se temu Tombahovemu rekursu ugodilo. Rekurs se boče natanko pregledal, kajti to ne gre, da bi par iz občinskega zastopa van vrženih oseb 300 volilcev strahovali. Tombah ne boče nikogar z svojim rekursom za nos vodil. Volitev se je vršila pod vodstvom c. k. komisarja in še drugega uradnika; tudi c. k. orožniki so bili navzoči ter so gledali, da se ničesar protipostavne ne zgodi. Rekursu se torej zanesljivo ne boče ugodilo in volitev z dne 20.—26. avgusta se mora potrditi. Sicer pa vemo, da se boče Tombahova banda s svojim lažnim rekursom le dalje časa na povrju obdržati. Gospodarili bi radi še nekaj časa v občini, ti predrzneži! Davkoplačevalci pa so veseli, da je tega gospodarjenja enkrat konec. Zato je šla večja deputacija davkoplačevalcev k okrajnemu glavarstvu in predložila protestni spis proti rekursiranju, ki je le navadno politično sleparjenje javnosti. Ta napredni protest je podpisal 102 davkoplačevalcev. Upamo, da boče oblast ta protest vpoštevala in političnemu švindelnju Tombahove bande konec naredila. Kmetje in davkoplačevalci zahtevajo odločno, da se Tombahov lažni rekurs takoj reči, da se stari, nezmožni in nezaujni občinski zastop razpusti, da prevzame za sedaj politična oblast uradovanje in da se konstituira čimprej novo izvoljeni občinski zastop. To mora biti, kajti ljudstvo je na dan volitve svoje mnenje povedalo. Tombah naj ima patra Petra za norca, Peter pa Kovačiča, — mi kmetje pa se ne pustimo več od te klaverne gospode komandirati. Mi hočemo, da pride enkrat red v občino in da se prične gospodarsko delo. Prvaki nas hočejo na beraško palico spraviti, — mi pa si bodemo znali pomagati!

Iz Opletnice. Naš povsod znani "Todtenkopf" Anton pač ne more pustiti ljudi na miru. Ako ne hojska, ne draži in na drug način ne žali ljudi po sari osebn, poslušajte si še njemu udane časnike, da prav po fakinso napada poštene kmete in trgovce. Pomagajte mu pa še k temu krščanskemu djanju njegovi ljubljenci, kateri si najraje pri ljubljanskem "Florjanu" in drugem špirtu okrepčujejo svoje izpridene mozgane, da še potem lažje zamora poralati katero izprideno po svojem umazanem jeziku. Dne 1. septembra t. l. prinesel je v št. 35 "Slovenski Slepac" novico, da je g. Franc Pozne kupil Magereavov posest za 40.000 K in da mu nobeden

V vsaki hiši naj bodejo „Stajercéve“ užigalice!

zavod ni zaupal posojila. Da sta potem znana g. Franc Jonke ml. in F. Hasenbüchl za njega poroka bila, da se je od „Südmarke“ dobilo to posojilo. Reanici na ljubo se v tem buticam, posebno pa temu dolgojezičnemu Jesihu, pove, da njeja in njih pač se ni nikoli vprašale za to posojilo. Za Boga miloga, kje bi pač vzele toliko penca? Tudi se ni nikjer drugod vprašalo za to posojilo, ker dala ga je na prvo besedo okrajna blagajna v Konjicah. Ako ravno dolgi Jesih misli, da je vrag v kaj imenitnega v njegovi koži, ker ima vseh sedem poglavitnih grehov v njegovih možganah — povem mu pa naravnost, da zovoljo tega še pa ni nobeden nosil nš za vratom, in tudi nam še niso nikdar obirali naših otrok. Si zastopil?

Severna Amerika. (Milwaukee Wis.)
 Dragi „Štajerc“! V svojem predzadnjem listu si pisal, da se Slovencev po zg. Štajerskem in Koroskem boje, ker pri vsaki priliki rabijo nož. Vendar to ni samo po zg. Štajerskem in Koroskem, to je tudi tukaj. Tudi v Ameriki se boje in sovražijo Slovence radi „lepega“ obnašanja. Skoro vsak dan se čita po časnikih, da so se Slovenci stekli in da so noži igrali velike vloge. Omenimo en slučaj: Lovre Mesarič iz Stopnega pri Makolah je zabodel Matevca Šnajderja iz Jesovca osemkrat z nožem in ga smrtno nevarno ranil. Dne 30. avg. bode obravnava. Omeniti moram, da je bil Lovre Mesarič vedno velik sovražnik Štajerca, sploh en zagrižen klerikalec. Dalje imamo tukaj tudi eno kšajt glavico, ki si je nadal ime „star Amerikanec“, čeravno bo komaj 2 leti tukaj. Tudi on ni Tvoj prijatelj, ampak boji se Te, ker ljubiš reanico. Rekel je da če bi se on spozabil in prijel Štajerca v roke, bi si jih šel takoj umivati. Janez! Ali si se umil tudi roke, ko si črnil svoje sodelavce pri višjih, da bi jim odzvel kruh?? Ali si se šel roke umivati, ko si dčlal „doppelt silt“, to je po dnevi in ponoči, in s tem vzvel kruh enemu, ki je imel mogoče družino za preživeti? Ne, nisi si umil rok. Vendar vedi, da sta „požretnost in nevošljivost dvz velika greha. Ime še Štajerc zamolči, a če boš še veliko „güča“ se bo slislalo kaj več.
 Good by.

Grozen umor v Stranica pri Konjicah.

Isrveni dopis.

Začetkom meseca avgusta vršila se je pred porotno sodnijo v Celju porotna obravnava proti Janezu Bukošeku, posestniškemu sinu v Stranica zaradi prostega umora. Bukošeka, ki je še le komaj 17 let star, se je dolžilo, da je dne 13. marca t. l. umoril Heleno Jurše, ki je ob tem času stanovala v sosednji hiši. Obtožencu se je pri obravnavi posrečilo dokazati, da je bil ob času, ko se je umor storil, pri nekem črev-

ljaru, ki tudi v bližini stanuje. Tudi trditve državnega pravdnika, da je imela Bukošekova rodbina ključ od vrat, skózi katera je prišel morilec v sobo Helene Juršetove, je neosnovana, ker se ni dalo dognati, da so bila ta vrata dne 13. marca sploh zaklenjena. Obtoženec je imel tudi na levi roki med palcem in kazalcem urezno rano. Državni pravdnik je trdil v svoji obtožnici, da si je Janez Bukošek to urezno pridobil pri usmrtitvi Helene Juršetove. Pri obravnavi pa se je dokazalo, da je imel Janez Bukošek to rano že pred umoritvijo in sicer se je doguvalo, da se je v roko urezal, ko si je v kleti prirezaval držaj od motike. Najobtežljiveše je bilo za Janeza Bukošeka osem krvnih kapljic, ki so jih našli na njegovi srajci. Sodnijski izvedenci so izjavili, da te krvne kapljice na srajci ne prihajajo od kake žile odvodnice. Izvedenci so tudi nadalje izjavili, da ti madeži na srajci niso prišli od ureznine na roki. Neke priča, ki je bila z Bukošekom v preiakovalnem zaporu, je izpovedala, da ji je Bukošek v zaporu sam priznal, da je Juršetovo Leniko umoril, a tej priči se ni moglo verjeti, ker je še le komaj 14 let star in je še stirikrat radi hudodelstva tatvine predkaznovan. Vsi so torej mislili, da bo Bukošek oproščen, ker ni imel dovolj povoda za usmrtitev Helene Juršetove.

Predvsem najvažnejše je bilo, da je neki krojač, ki ni pri pravi pameti, sam priznal, da je Leniko Juršetovo umoril, ker se ni hotela z njim omožiti. Ta krojač je imel z umorjenko ljubavno razmerje in je še pri obravnavi sami trdil, da bi je vzal za ženo, ko bi ne bila umrla, v teku 14 dneh. Gotovo je bil tudi on (ta krojač) oče otroka, ki so ga našli zdravniki v trebuhu umorjene Helene. Ta človek je že tudi več deklet oskrnil. Tako je tudi enkrat nekemu dekletu grozil z nožem, ker mu ni privolila. Zdravniki so krojača preiskovali in so nato izjavili, da ta krojač vse podrobnosti o umoru tako natanko ve, da je nemogoče in tudi izključeno, da bi si vse te trditve izmislil. Tako je na primer ta norec pripovedoval, da je umorjenka ravno še pred smrtjo krompir lupila; in v reanici so se našli krompir in olupki. Neki mali fantek je videl, ko je morilec zbehal in je še v isti noči šestiri pričam pravil, da je imel morilec brado in tudi kapo na glavi. To se tudi strinja s krojačem, kajti krojač ima brado in je tudi navadno kapo nosil. Tudi krojačeva srajca je bila polna človeške krvi. Ko so zrvečer 13. marca rožni venec molili, se je ta bebec jokal in dejal: „Bož meni odpusti, Tebe sem žalil!“ Ta krojač je tudi dvakrat na skrivno prišel k umorjenki, akoravno ni imel ničesar tam opraviti. Kakor je to povsod navadno, hotel je pri svoji žrtvi jokati. Znano je tudi, da ravno taki butelni (topoglavci), ki so zelo poltni, otore najstrašnejša hudodelstva, ne da bi vedeli, kaj delajo. Zatorej ni bilo nikakega povoda sato, da bi se temu ne verovalo, kar je ta krojač sam

priznal. Seveda na obtožno klop ni mogel priti, ker ni pri pravi pameti; a to ne izključuje, da je on storilec. In vkljub temu je bilo osem porotnikov, ko so izrekli, da je mladi Janez Bukošek kriv umora na Heleni Juršetovi. Vsi sodniki in tudi državni pravdnik in vsi poslušalci so se kar začudili, ko so ta krivdorek slislali in obtoženec je isklilnil: Tako gotovo, kakor je Kristus po nedolžnem umrl, tako gotovo sem jaz nedolžen. Zagovornik je takoj vložil proti razsodbi pritožbo zaradi ničnosti in te dni je prišel telegram iz Dunaja na sodnijo, da so spodje na Dunaju z glavami majali, ko so razsodbo prečitali. Medtem pa so najglasovitejši strokovnjaki v Gradcu, na Dunaju, v Pragi, Berlinu in Königsbergu (Kraljevcu) na Pruskem izjavili, da sploh ni mogoče, da bi krvne kapljice na srajci Janeza Bukošeka prihajale od kake žile odvodnice. Tudi priča, ki je prej izjavil, da je Bukošek svoje dejanje sam priznal, je svojo izpovedbo preklival in bo sedaj sam prišel brčkone pred sodnijo radi krivega pričevanja. Ni sedaj nikake dvombe, da so se v tem slučaju izvedenci in porotniki hudo zmotili. Obžalovati se pa mora, da je mladi Janez Bukošek radi velikega razburjenja vsled obaodbe v sedemletno teško ječo nevarno zbolel, tako da so ga morali dati v jetniško bolnico. Pridobil si je v zaporu tudi pljučno bolezen. To je zelo žalostno, če pomislimo da je Janez Bukošek na usmrtitvi Lenike Juršetove popolnoma nedolžen. Tu se zopet vidi, kako lahko nedolžneš nesrečen postane, in kako previdni morajo biti tisti možje, ki sedé na porotniških klopeh. Nova obravnava se bo že meseca oktobra vršila in gotovo se bode tudi s tem končala, da bo mladi nedolžni Janez Bukošek oproščen. Mogoče je pa tudi, da sploh ne pride do obravnave, ker je že danes razvidno, da so vsi dokazi, ki govore proti Bukošeku, za nič in da so se gospodje porotniki v tem slučaju zmotili, vsaj 8 od njih se je gotovo zmotilo.

Novice.

Zopet politični uboj. Kako grozovito so prvaški časopisi in slovenski zagriženi hujkači naše ljudstvo podivjali, to je razvidno iz raznih preteпов in ubojev, ki se v naših krajih z vsakim dnevom množijo. Liberalci in klerikalci se dandanes kar pobijajo. Pred kratkem izvršil se je zopet tak slučaj političnega uboja. V bližini Železnikov na Gorenjskem arečala sta se posestnik Šuštar in posestnik Tušek. Prvi je član sokolskega društva in drugi hud klerikalec. Vsled tega sta se že dolgo sovražila. V jesi je sgrabil Šuštar poleno in je z njim tako dolgo po Tušku udrihal, da je ta na prizadetih ranah umrl. Iz golega političnega sovraštva se je izvršil torej zopet krvavi uboj! In zdaj vprašamo vsacega trezno mislečega človeka: Ali ni to najhujša podivjanost? In kdo je kriv, da se razvijajo iz poštenih posestnikov navadni ubijalci in morilci? Hujkači so krivi! Žalibog, da se nahajajo med temi prvaškimi hujkači večidel duhovniki, ki bi morali medsebojno ljubezen pridigovati. Daleč smo prišli v slovenskih pokrajinah! „Inteligentni“ sloji, kakor duhovniki, advokati, učitelji itd., bi morali ljudstvo izobraževati in duševno ter naravno vzgajati. Namesto tega pa le ljudstvo hujkajo in šuntajo - nesrečo. Tako vodi prvaška „politika“ aliv ječo ali pa v mrtvašnico. Črevi krivci pa se doma na mehki zofi amejajo čez nahujekano ljudstvo, katerega udirajo in obirajo ter hujkajo, da se pobija...

Iz Spodnje-Stajerskega.

Irtelej gazarno branbo v Ptaju, ki se je vršil obenem z delnim zborom štajerskih gasilcev preselilo soboto in nedeljo, obnesel se je vskljot slabemu vremenu prav imenitno. Ze v soboto zvečer je prišlo blizu 150 tujih gasilcev, ki so skupno z domačimi in civilnim prebivalstvom ob velikem navdušenju praznovali 40 letnico tega vrliga društva. Slavnosti je predsedoval šupan in poslanec g. Jos. Ornič, ki je v lepih besedah ob burnem odobravanju pojasnil pomen te svečanosti. Potem je izvršil vodja c. kr. okrajnega glavarstva, g. dr. Netoliczka dekoracijo „hauptmana“ ptajskih gasilcev g. podžupana Johana Staudte. Kakor znano,

Črnagora kraljestvo.

Poročali smo že, da so se vršile te dni v Cetinju velike slavnosti. Kneza Nikito so namreč kraljem proglasili. Naša slika kaže pogled na kraljevo palačo neposredno po tej slavnosti. V ospredju vidimo krepke črnogorske postave S proglasitvijo Črnogore za kraljevino seveda Srbi niso zadovoljni, ker so hoteli biti voditelji na Balkanu. Ravno monakoveškega kneza imamo zdaj v Evropi same kralje in cesarje. Pusbnega političnega pomena take komedije balkanskih „Zaunköniger“ seveda nimajo.

Vor dem fürstlichen Palais nach der Königsproklamation in Cetinje

Zahtevajte v vseh trgovinah „Štajerčeve“ užigalice!